

Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών
Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας

Ερευνητικό πρόγραμμα
**Mediterranean Insularities (MedIns): Space, Landscape
and Agriculture in Early Modern Cyprus and Crete**

Σχέδιο μαθήματος στα πλαίσια εκπαιδευτικού προγράμματος

Ένας Αρμένιος, ένας Τούρκος και ένας Έλληνας στην Οθωμανική Κύπρο

Γυμνάσιο Λευκάρων, Λάρνακα – 18 Μαΐου 2016
Γυμνάσιο Αγίας Βαρβάρας, Λεμεσός – 19 Μαΐου 2016

Δέσπω Πασιά
Αντώνης Χατζηκυριάκου
Κωνσταντίνος Σταυρινού
Ναταλία Κυριακίδη
Μαρία Χατζήμιχαήλ

Πορεία μαθήματος:

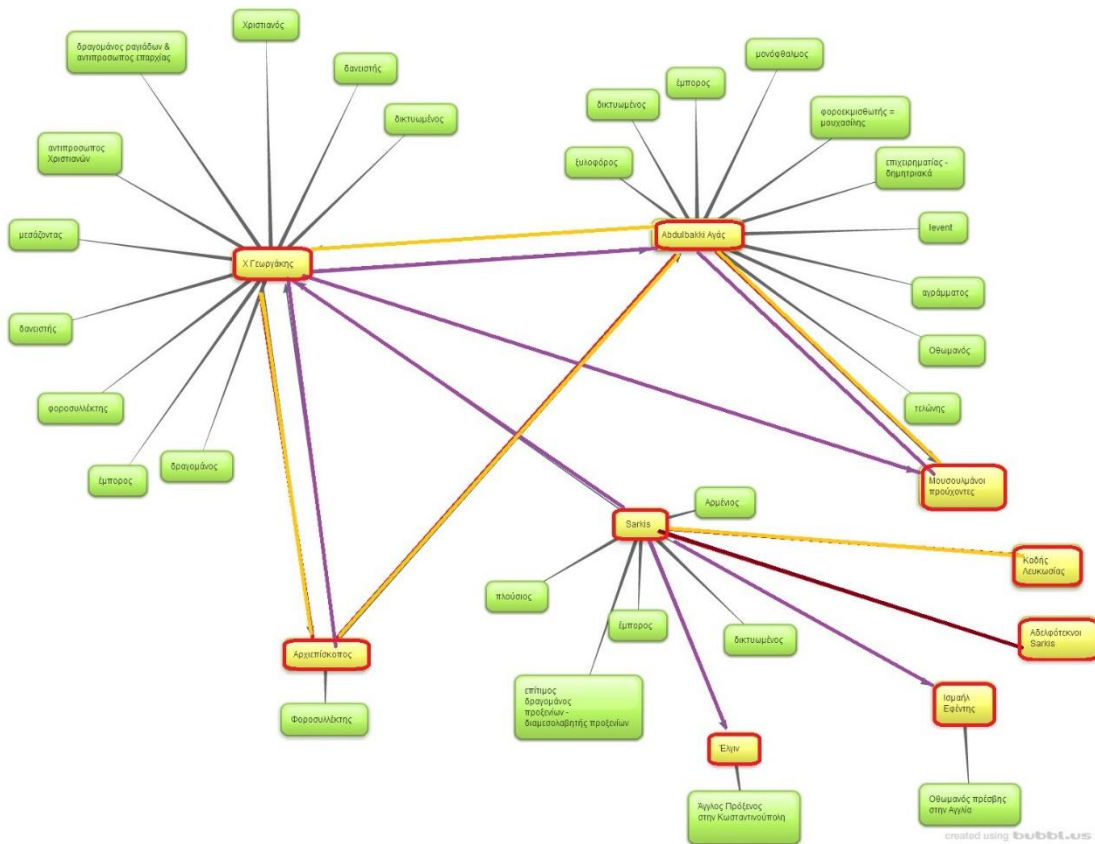
- 1) Σύνδεση με πρότερη γνώση: ερωτήσεις προς μαθήτριες/μαθητές
 - α) τι γνωρίζουν για τις συνθήκες διαβίωσης των χριστιανών στην Οθωμ. Αυτοκρατορία
 - β) τι περιμένουν να μάθουν με βάση τον τίτλο της ενότητας και
 - γ) αν γνωρίζουν κάτι για τον Χατζηγεωργάκη

- 2) Ενημέρωση για την πορεία εργασιών:

Οι μαθήτριες κ μαθητές ενημερώνονται ότι θα μελετήσουν τα τρία πρόσωπα των οποίων τα ονόματα δίνονται στον πίνακα, χωρισμένα στις ομάδες που γνωρίζουν ήδη. Κάθε ομάδα πάρει κάποια αποσπάσματα πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, και τυπωμένες σε χαρτόνια (για τις πηγές, βλ. σελ. 4 πιο κάτω).

Η κάθε ομάδα θα μελετήσει ένα πρόσωπο και θα καταγράψει από τις πηγές οποιοδήποτε χαρακτηριστικό /ρόλο /ιδιότητα το αφορά. Τα χαρακτηριστικά/ ρόλοι/ ιδιότητες θα σημειώνονται το σε ΚΙΤΡΙΝΟ post-it, και θα τοποθετούνται γύρω από το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται.

Όποιο άλλο πρόσωπο εντοπίσει η ομάδα στις πηγές να έχει σχέσεις με το αρχικό πρόσωπο το σημειώνει σε ΦΟΥΞΙΑ post-it και καταγράφει τις σχέσεις μαζί του ενώνοντας με μια γραμμή τα δύο πρόσωπα (αν είναι φιλικές, με ΠΡΑΣΙΝΟ μαρκαδόρο και αν είναι εχθρικές με ΜΑΥΡΟ).

Εικόνα 1: Δείγμα διαγράμματος σχέσεων μεταξύ των ιστορικών δρώντων

3) Ανακοίνωση αποτελεσμάτων:

Μία/ένας αντιπρόσωπος από κάθε ομάδα τοποθετεί τα post-it της ομάδας στον πίνακα και παρουσιάζει το κύριο πρόσωπο της ομάδας του εξηγώντας με τις αντίστοιχες γραμμές τις σχέσεις του με άλλα πρόσωπα. Έτσι, στο τέλος σχηματίζεται το διάγραμμα ολόκληρο στον πίνακα με τα χαρακτηριστικά και τις σχέσεις και των τριών προσώπων που βρίσκονται στο επίκεντρο του μαθήματος.

Εικόνα 2: Διάγραμμα σχέσεων όπως διαμορφώθηκε στο μάθημα του Γυμνασίου Λευκάρων.

Εικόνα 2: Διάγραμμα σχέσεων όπως διαμορφώθηκε στο μάθημα του Γυμνασίου Αγίας Βαρβάρας

4) Εξαγωγή συμπερασμάτων:

Οι μαθητές/τριες καλούνται να συμπεράνουν:

α) τις σχέσεις των τριών με τους απλούς ανθρώπους, ειδικά τους ομόθρησκους

β) τις σχέσεις με την ανώτερη εξουσία και

γ) τις σχέσεις μεταξύ τους.

Το γενικότερο συμπέρασμα που αναμένεται να εξαχθεί είναι το γεγονός ότι ανεξαρτήτως θρησκευματος τα ιστορικά αυτά πρόσωπα εκμεταλλεύονται τις θέσεις τους και τις σχέσεις με την εξουσία, αλλά και μεταξύ τους για την προώθηση των συμφερόντων τους.

Στο σημείο αυτό συζητούνται και άλλα ιστορικά παραδείγματα παρόμοιας συμπεριφοράς (επικαιροποίηση).*

Λέξεις πηγών που χρήζουν διευκρίνισης:

I. Αφόρμηση: οικειοποίηση, αποπληρωμή, ιεροδικείο, εκτροπή, βακούφι

1. ιστορικό υποκείμενο (ίσως να διασκευαστεί ο όρος), Ievend, χρηματοπιστωτικές, συναλλαγματικές
2. μουχασίλης, Μεγάλος Βεζύρης, Καπουδάν Πασάς
3. εκμισθωτές
6. πλαίσιο συναίνεσης
7. δυσμενής

II.

1. Βεράτιο
2. δικτυώσεις
3. επίτιμος, παραπέτασμα
7. μουφτής
9. χρεόγραφα, υπαινίσσομαι, θετικά προσκείμενος

III. Αφόρμηση: κονάκι

1. πελατειακό δίκτυο,
2. ατασθαλίες, φερέγγυος, επισκιάζω, υπαινίσσομαι
3. χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες, κεκαλυμμένα

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΙΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ/ΜΑΘΗΤΕΣ

[Σημ.: Όπου δεν αναφέρεται άλλη πηγή, πρόκειται για το άρθρο Χατζήκυριακου, Α. Ένας Αρμένιος, ένας Τούρκος και ένας Έλληνας: Νησιωτικότητα και τοπική εξουσία στην Οθωμανική Κύπρο. Μηνήμων 34 (2016)].

I. Abdülbaki

Πηγή Αφόρμησης

σ. 6

[Σε μια συλλογική αίτηση προς το Σουλτάνο γραμμένη από στρατιωτικούς, Μουσουλμάνους προύχοντες και ουλεμάδες], πέρα από τις συνήθεις γενικόλογες και ασαφείς κατηγορίες για υπερφορολόγηση και τη στερεοτυπική χρήση εκφράσεων όπως «καταπίεση και αδικία» αναφέρονταν, με λεπτομερείς περιγραφές, πράγμα ασυνήθιστο, και πιο πρωτότυπα αδικήματα: οικειοποίηση κληρονομιών, γαϊδουριών, βαμβακιού και μεταξιού· λήψη χρημάτων για την αποπληρωμή υποτιθέμενων δανείων, τα οποία επικυρώνονταν από το ιεροδικείο παρουσία ψευδομαρτύρων· προκλήσεις διαζυγίων σε διάφορα ζευγάρια, πάλι με χρήση ψευδομαρτύρων στο δικαστήριο, οι οποίοι κατέθεταν ότι άκουσαν τον σύζυγο να δηλώνει τρεις φορές ότι χωρίζει, όπως προβλέπει ο ισλαμικός νόμος, με τον Abdülbaki να παίρνει υπό την κηδεμονία του στη συνέχεια τις γυναίκες· εξαναγκασμό πώλησης προϊόντων σε χαμηλές τιμές· παράνομη εξαγωγή δημητριακών στην Ευρώπη σε περίοδο έλλειψης στο νησί· εκτροπή της ροής του νερού των κρηνών του βακουφιού Σελίμιγιε της Λευκωσίας προς τα τσιφλίκια του (όπου το νερό ήταν για δημόσια χρήση και ο Abdülbaki ήταν διαχειριστής του βακουφιού), και διακοπή της παροχής νερού στην πόλη· ... κλοπή των σφραγίδων αξιωματούχων του ιεροδικείου και πλαστογράφιση επίσημης αναφοράς που δήλωνε ότι οι εναντίον του κατηγορίες ήταν συκοφαντίες·

1. σ.5

Ένα από τα στοιχεία που κάνει τον Abdülbaki ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον ιστορικό υποκείμενο είναι η καταγωγή του, καθώς προερχόταν από τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα. Γεννημένος στο χωριό Κλαυδιά της επαρχίας Λάρνακας, ξυλοφόρος, μονόφθαλμος και αγράμματος, μπήκε στον οθωμανικό στρατό από τα άτακτα σώματα των *levend*. Κατάφερε σταδιακά να αναρριχηθεί στην κορυφή της επαρχιακής διοίκησης καταλαμβάνοντας διάφορες θέσεις, που του επέτρεψαν να εξελιχθεί σε σημαντικό παράγοντα στις χρηματοπιστωτικές και εμπορικές υποθέσεις του νησιού. Διαμόρφωσε ένα σύνθετο πλέγμα επιχειρηματικών και προσωπικών σχέσεων με Ευρωπαίους προξένους, κυρίως μέσα από το εμπόριο συναλλαγματικών. Ταυτόχρονα, διαθέτοντας ένα ισχυρότατο δίκτυο προστατών στην Κωνσταντινούπολη είχε

τη δυνατότητα να προστατεύει τον εαυτό του από κατηγορίες και επιθέσεις αντιπάλων του.

2. σ. 5 – 6

Το συγκεκριμένο πελατειακό δίκτυο ενεργοποιήθηκε σε όλη του την έκταση και ένταση κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης του Abdülbaki με το δραγομάνο Χατζηγιωργάκη. Ο Μεγάλος Βεζύρης και ο Καπουδάν πασάς ήταν αντίστοιχα προστάτες του μουχασίλη και του δραγομάνου, αντανακλώντας έτσι την παραδοσιακή αντιπαράθεση και διαφορετικά συμφέροντα που αντιπροσώπευαν δύο εκ των κορυφαίων Οθωμανών αξιωματούχων. Σύμμαχοι του Χατζηγιωργάκη ήταν και κάποιοι Κύπριοι ουλεμάδες (νομομαθείς του Ισλάμ), στρατιωτικοί και Μουσουλμάνοι προύχοντες, οι οποίοι έστειλαν μια συλλογική αίτηση στον Σουλτάνο που περιείχε είκοσι πέντε διαφορετικές κατηγορίες ενάντια στον Abdülbaki, ζητώντας να αποπεμφθεί και να εξοριστεί.

3. σ. 7

Ο δραματικός τόνος [των κατηγοριών] φαίνεται ότι πέτυχε το σκοπό του, και με οργίλο ύφος ο σουλτάνος Αμπντουλχαμίτ Α΄ σημείωσε στο έγγραφο: «πώς μπορεί της ο άθεος να γίνει μουχασίλης ξανά; [...] Αυτού του είδους η υποστήριξη της την καταπίεση δεν έχει την υψηλή μου έγκριση».

4. σ. 8

Το 1784, η εκκλησιαστική ιεραρχία μαζί με τον δραγομάνο Χατζηγιωργάκη κατήγγειλαν τον μουχασίλη, γεγονός που δρομολόγησε τη σύγκρουση ανάμεσα σε δύο δίκτυα πολιτικής υποστήριξης στην Κωνσταντινούπολη. Η μόνη πηγή πληροφοριών που φωτίζει τις εξελίξεις αυτές είναι ο πρόξενος της Αγγλίας Michael De Vezin, ο οποίος σημειώνει ότι ο Abdülbaki ήταν ο μόνος μουχασίλης που κατάφερε να κρατήσει τη θέση του για ένα τόσο μεγάλο διάστημα, αντίθετα με την κυρίαρχη πρακτική των ετήσιων διορισμών εκμισθωτών. Η πηγή αποδίδει το γεγονός στην υποστήριξη προς τον Abdülbaki που παρείχαν οι πολιτικές διασυνδέσεις του αρχιεπισκόπου στην πρωτεύουσα.

5. σ. 8

Η συνεργασία αυτή [Abdulbaki & Αρχιεπισκόπου] έληξε το 1784, με γενικευμένη, σύμφωνα με τον πρόξενο, σύγκρουση, όταν τα εμπορικά συμφέροντα των δύο ήταν πλέον ασύμβατα. Επίσης, ο Κυπριανός επιβεβαιώνει ότι η εκκλησιαστική ιεραρχία στήριξε το διορισμό του Abdülbaki ως μουχασίλη, ενώ ο δραγομάνος Χατζηγιωργάκης διορίστηκε με τη συνδρομή του τελευταίου.

6. σ. 8

Με τα δεδομένα αυτά, η απουσία παραπόνων για τον Abdülbaki πριν από το 1784 εξηγείται από τη συνεργασία και την αλληλοβοήθειά του με τους επισκόπους και τον δραγομάνο – ένα φαινόμενο το οποίο παρατηρείται σε όλη τη διάρκεια του 18ου αιώνα. Μπορούμε να υποθέσουμε κάτι παρόμοιο για τους Μουσουλμάνους προύχοντες οι οποίοι, παρά τις έντονα φορτισμένες και δραματικές περιγραφές των κατηγοριών κατά του Abdülbaki, παρέμειναν σιωπηλοί την περίοδο αυτή. Με άλλα λόγια, φαίνεται ότι υπήρχε ένα πλαίσιο συναίνεσης μεταξύ των βασικών φορέων εξουσίας τους νησιού, βάσει του οποίου απέφευγαν να αναφέρονται στην πρωτεύουσα για τα σοβαρά προβλήματα της τοπικής διοίκησης.

7. σ. 8 – 9

Η υπόθεση έκλεισε με την εξορία του Abdülbaki και τον διορισμό του ως τελώνη στο λιμάνι της Γιάφα. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι ο τέως μουχασίλης ανέλαβε καθήκοντα σε ένα μεσογειακό λιμάνι με σημαντική εμπορική δραστηριότητα – μια μετάθεση που δύσκολα θα χαρακτηριζόταν δυσμενής. Επιπλέον, δεν διαθέτουμε καμιά πληροφορία για την επίσημη ποινή που του επιβλήθηκε ή για κατάσχεση της περιουσίας του. Αντίθετα, μέχρι το τέλος της ζωής του παρέμεινε στη Γιάφα και συνέχισε τις οικονομικές του δραστηριότητες, όπως άλλωστε και στην Κύπρο.

8. σ. 19

Ο Abdülbaki, ο Sarkis και ο Χατζηγιωργάκης, παρεμπιπτόντως και οι τρεις Κύπριοι, επέδειξαν έντονο επιχειρηματικό πνεύμα και εκτεταμένες εμπορικές και χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες. Όλοι τους εμπλέκονταν στο εμπόριο σιτηρών, βαμβακιού και μεταξιού, των τριών δηλαδή βασικών προϊόντων του νησιού, και εξήγαγαν μεγάλες ποσότητες από αυτά, με νόμιμα ή μη μέσα. Είχαν προνομιακή πρόσβαση σε αξιωματούχους που κατείχαν θέσεις-κλειδιά στην τοπική διοίκηση, οι οποίοι συνεργάζονταν μαζί τους είτε ανοικτά είτε κεκαλυμμένα. Η βαθιά γνώση που είχαν αποκτήσει μέσα από την εμπλοκή τους στα πολιτικά, οικονομικά και εμπορικά δίκτυα του νησιού, της Κωνσταντινούπολης αλλά και της Ανατολικής Μεσογείου, υπήρξε βασικό χαρακτηριστικό τους.

II. Sarkis

Πηγή Αφόρμησης

σ. 13

Σύμφωνα με την ίδια αναφορά, κατά τη διάρκεια της έρευνας εντοπίστηκαν μεγάλες ποσότητες προϊόντων στις αποθήκες του Sarkis. Η πιο εντυπωσιακή περίπτωση αφορούσε 30.000 κοιλά σιταριού (796,68-923,62 τόνοι). Αν η πληροφορία αυτή είναι ακριβής, τότε φαίνεται ότι ένας έμπορος διέθετε στις αποθήκες του τα τρία τέταρτα της συνολικής ποσότητας σιτηρών που έπρεπε να στείλει ολόκληρο το νησί για τις ανάγκες του Οθωμανικού στρατού το 1800 (40.000 κοιλά), και τη διπλάσια ποσότητα από εκείνη που εξάχθηκε παράνομα από το μουχασίλη Abdülbaki το 1784 (15,000 κοιλά).

1. σ. 9

... ένας Αρμένιος έμπορος με το όνομα Sarkis, ο οποίος είναι κάτοχος βερατιού από το αγγλικό προξενείο, και κάτω από αυτή την προστασία έχει μαζέψει μια μεγάλη περιουσία και ζει στην πολυτέλεια. Αυτός και οι συνεργάτες του φαίνεται ότι κατέχουν τις πιο σημαντικές θέσεις στο νησί [...].

2. σ. 9 – 10

Οι υπάρχουσες πληροφορίες εμφανίζονται περιστασιακά σε προξενικά έγγραφα και ταξιδιωτικές αναφορές. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ένα πλούσιο έμπορο που παράλληλα έχει τη θέση του δραγομάνου αρχικά στο γαλλικό και μετά στο αγγλικό προξενείο. Η προστασία αυτή του παρέχει διάφορα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, ενώ ταυτόχρονα φαίνεται να είναι πολύ καλά δικτυωμένος με τα κέντρα πολιτικής και οικονομικής εξουσίας στο νησί. Τίποτα από όλα αυτά δεν είναι καινοφανές. Μια σειρά από μελέτες έχουν αναδείξει πειστικά τη δύναμη, τον πλούτο και τις επιχειρηματικές δραστηριότητες διαφόρων προξενικών υπαλλήλων. Πρόκειται για ένα πρόσωπο που βρέθηκε στο επίκεντρο διαφόρων αντιπαραθέσεων, με σημαντικές δικτυώσεις οι οποίες του επέτρεπαν να ελέγχει και να χρησιμοποιεί παράγοντες του διπλωματικού, νομικού και οικονομικού πεδίου προς όφελός του.

3. σ. 10

Ο τίτλος του δραγομάνου που έφερε ο Sarkis είναι παραπλανητικός: για την ακρίβεια, κατείχε τη θέση του «επίτιμου δραγομάνου», το οποίο σήμαινε ότι δεν εκτελούσε χρέη διερμηνέα ή μεταφραστή. Ο τίτλος του συνιστούσε στην πράξη παραπέτασμα για την παροχή εμπορικών και χρηματοπιστωτικών

υπηρεσιών για το προξενείο και τους προστατευόμενούς του. Με άλλα λόγια, εξυπηρετούσε τα αγγλικά εμπορικά συμφέροντα με τις βαθιές του γνώσεις και τις ευρύτατες διασυνδέσεις του με την τοπική αγορά.

4. σ. 10 – 11

Η βαθιά σχέση της οικογένειας με το εμπόριο φαίνεται και από την από κοινού επένδυση το 1786 του Aretin με τον δραγομάνο του παλατιού Χατζηγιωργάκη Κορνέσιο – έναν από τους μεγαλύτερους οικονομικούς παράγοντες του νησιού..

5. σ. 11

Όπως είδαμε ο Sarkis εργαζόταν αρχικά για το γαλλικό προξενείο. Όταν ο Ναπολέοντας εισέβαλε στην Αίγυπτο, το οθωμανικό κράτος έκλεισε τα γαλλικά προξενεία και κατάσχεσε την περιουσία των Γάλλων υπηκόων και των προστατευόμενων τους, συμπεριλαμβανομένου και του Sarkis. Αμέσως μετά την εξέλιξη αυτή, το αγγλικό προξενείο θέλησε να προσλάβει ως δραγομάνο τον Σαρκίς και ζήτησε την έκδοση σχετικού βερατίου. Οι οθωμανικές αρχές αρνήθηκαν να εγκρίνουν τον διορισμό αυτό, κάτι μάλλον ασυνήθιστο για μια υπόθεση ρουτίνας – γεγονός που ενδεχομένως υποκρύπτει κάποια προσωπική αντιπαράθεση. Ο πρόξενος ζήτησε την παρέμβαση του πρεσβευτή στην Κωνσταντινούπολη, λόρδου Elgin, ο οποίος και πίεσε την πρωτεύουσα να εγκρίνει το αίτημα, χωρίς όμως αποτέλεσμα.

6. σ. 11 + 12

Οι Άγγλοι έγιναν ακόμα πιο επιθετικοί απέναντι στην άρνηση των Οθωμανών, και ανήγαγαν τον διορισμό του Sarkis σε ζήτημα το οποίο θα μπορούσε να επιδράσει στις διμερείς σχέσεις, εμπλέκοντας ακόμη και τον Οθωμανό πρέσβη στην Αγγλία, Ismail εφέντη. Μετά από παρατεταμένες συζητήσεις στο Λονδίνο, τη συνεχιζόμενη πίεση των Άγγλων και τις σχετικές συστάσεις από τον Ismail εφέντη, αποφασίστηκε ότι το αίτημα θα γινόταν αποδεκτό με σουλτανική διαταγή, ως ένδειξη των ελκρινών σχέσεων ανάμεσα στα δύο κράτη.

Ο Sarkis είχε κάτι σημαντικό να προσφέρει στο αγγλικό προξενείο: βρισκόμενος ήδη στην υπηρεσία των Γάλλων, ήταν ένας έμπειρος και καλά δικτυωμένος έμπορος. Η προοπτική να ενταχθεί στο αγγλικό προξενείο κάποιος που ήταν εξοικειωμένος με τα γαλλικά εμπορικά δίκτυα στην Κύπρο, τη στιγμή που το πεδίο ήταν ανοιχτό εξαιτίας του κλεισίματος του γαλλικού προξενείου εν μέσω των Ναπολεόντειων πολέμων, εντασσόταν προφανώς στην απόπειρα αντικατάστασης της γαλλικής εμπορικής επικυριαρχίας από την Αγγλική.

7. σ. 12 – 13

Η υπόθεση περιπλέχθηκε ακόμη περισσότερο όταν ο καδής της Λευκωσίας πληροφόρησε την πρωτεύουσα για ατασθαλίες που συνέβησαν κατά τη διάρκεια της έρευνας. Σύμφωνα με την καταγγελία, η οικογένεια έκρυψε την περιουσία του Sarkis για να παρουσιάσει ελλειμματικούς λογαριασμούς και να αποτρέψει την κατάσχεση. Ο καδής ισχυριζόταν ότι το πραγματικό λογιστικό κατάστιχο του Sarkis ήταν κρυμμένο και ότι η οικογένεια εμπιστεύτηκε σε διάφορους ντόπιους αξιωματούχους μεγάλα ποσά προκειμένου να μην ανακαλυφθούν κατά τη διάρκεια της έρευνας: 50.000 γρόσια στον διοικητή και άλλα τόσα στον Αρμένιο επίσκοπο της Κύπρου, 25.000 στον ναίπη (βοηθό ιεροδίκη) της Λευκωσίας, και 15.000 στο μουφτή της Κύπρου – συνολικά 140.000 γρόσια.

8. σ. 19

Ο Abdülbaki, ο Sarkis και ο Χατζηγιωργάκης, παρεμπιπτόντως και οι τρεις Κύπριοι, επέδειξαν έντονο επιχειρηματικό πνεύμα και εκτεταμένες εμπορικές και χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες. Όλοι τους εμπλέκονταν στο εμπόριο σιτηρών, βαμβακιού και μεταξιού, των τριών δηλαδή βασικών προϊόντων του νησιού, και εξήγαγαν μεγάλες ποσότητες από αυτά, με νόμιμα ή μη μέσα. Είχαν προνομιακή πρόσβαση σε αξιωματούχους που κατείχαν θέσεις-κλειδιά στην τοπική διοίκηση, οι οποίοι συνεργάζονταν μαζί τους είτε ανοικτά είτε κεκαλυμμένα. Η βαθιά γνώση που είχαν αποκτήσει μέσα από την εμπλοκή τους στα πολιτικά, οικονομικά και εμπορικά δίκτυα του νησιού, της Κωνσταντινούπολης αλλά και της Ανατολικής Μεσογείου, υπήρξε βασικό χαρακτηριστικό τους.

9. Χατζήκυριακου, A. Society and Economy on an Ottoman Island: Cyprus in the Eighteenth Century, σ. 246-247.

Όταν ο αδελφός του Sarkis, Aretin, πέθανε, προέκυψε μια δικαστική διαμάχη μεταξύ του Sarkis και των ανιψιών του. Η διαφωνία αφορούσε την εκκαθάριση των εμπορικών λογαριασμών της εταιρίας στην οποία τα δυο αδέρφια ήταν συνέταιροι. Μετά από ένα περίπου χρόνο δικαστικών διαδικασιών, και παρά το ότι οι ανιψιοί του Sarkis είχαν στην κατοχή τους χρεώγραφα τα οποία αποδείκνυαν τη θέση τους, ο Sarkis είχε την υποστήριξη του δικαστηρίου. Παράλληλα με τη βοήθεια του Λόρδου Έλγιν, Άγγλου πρεσβευτή στην Κωνσταντινούπολη, πήρε και μια αυτοκρατορική διαταγή που τον δικαίωνε. Οι ανιψιοί του Sarkis ζήτησαν από το Σουλτάνο να ακυρώσει τη διαταγή αυτή και να διατάξει νέα δικαστική διαδικασία, αυτή τη φορά στα πλαίσια των

Ευρωπαϊκών προξενείων, υπαινισσόμενοι ότι το τοπικό δικαστήριο τους αδικούσε και ήταν θετικά προσκείμενο προς το θείο τους.

III. Χατζηγιωργάκης

Πηγή Αφόρμησης

σ. 17 - 18

Το 1802 ο Χατζηγιωργάκης και οι συνεργάτες του συγκέντρωσαν το σύνολο σχεδόν της παραγωγής της Κύπρου σε σιτηρά και τα εξήγαγαν με τη μεσολάβηση Μαλτέζων εμπόρων στην Ισπανία, όπου οι συνθήκες των Ναπολεόντειων πολέμων υπόσχονταν τεράστια κέρδη. Η κίνηση αυτή οδήγησε στον τετραπλασιασμό της τιμής του σιταριού στην Κύπρο, και σε λιμό για τους ντόπιους πληθυσμούς. ... Δύο χρόνια μετά κυκλοφόρησαν φήμες για νέα έλλειψη σιτηρών λόγω αποθεματοποίησης. Σε συνδυασμό με την προαναφερθείσα έκτακτη φορολογία, δημιουργήθηκε ένα εκρηκτικό μείγμα

που περιλάμβανε εκτεταμένες ταραχές, τη στοχοποίηση του Χατζηγιωργάκη και το κάψιμο του κονακιού του στη Λευκωσία.

1. σ. 4 – 5

Το συγκεκριμένο πελατειακό δίκτυο ενεργοποιήθηκε σε όλη του την έκταση και ένταση κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης του Abdülbaki με το δραγομάνο Χατζηγιωργάκη. Ο Μεγάλος Βεζύρης και ο Καπουδάν πασάς ήταν αντίστοιχα προστάτες του μουχασίλη και του δραγομάνου, αντανακλώντας έτσι την παραδοσιακή αντιπαράθεση και διαφορετικά συμφέροντα που αντιπροσώπευαν δύο εκ των κορυφαίων Οθωμανών αξιωματούχων. Σύμμαχοι του Χατζηγιωργάκη ήταν και κάποιοι Κύπριοι ουλεμάδες (νομομαθείς του Ισλάμ), στρατιωτικοί και Μουσουλμάνοι προύχοντες, οι οποίοι έστειλαν μια συλλογική αίτηση στον Σουλτάνο που περιείχε είκοσι πέντε διαφορετικές κατηγορίες ενάντια στον Abdülbaki, ζητώντας να αποπεμφθεί και να εξοριστεί.

2. σ. 14

Ο διορισμός του Χατζηγιωργάκη επιτεύχθηκε με τη συνδρομή του Abdülbaki, με τον οποίο όμως συγκρούστηκε σε κατοπινό στάδιο. Με τον ίδιο τρόπο, ενώ ο δραγομάνος συμάχησε με τους επισκόπους κατά την περίοδο της σύγκρουσής του με το μουχασίλη, οι σχέσεις του με την εκκλησιαστική ιεραρχία ήταν τεταμένες. [

3. σ. 15

... η αφαίρεση των φοροσυλλεκτικών αρμοδιοτήτων από τον αρχιεπίσκοπο και τους τρεις μητροπολίτες, αφού βρέθηκαν ένοχοι για υπερφορολόγηση και άλλες ατασθαλίες. Αποτέλεσμα ... ήταν να αναδειχθεί ο Χατζηγιωργάκης ως ο μόνος φερέγγυος αξιωματούχος στο νησί, ο οποίος επισκίασε τον μουχασίλη και τους μητροπολίτες, και έλεγχε ουσιαστικά τη διανομή και τη συλλογή των φόρων. Στο πλαίσιο αυτό, υιοθέτησε τον τίτλο του «αντιπρόσωπου των ραγιάδων» ελέγχοντας τις δημοσιονομικές και πολιτικές υποθέσεις της κοινότητας των μη Μουσουλμάνων. Επιπλέον, ο τίτλος αυτός υπαινισσόταν ένα ηγετικό ρόλο πάνω στην κοινότητα...

Σε μία αίτησή του προς τον Σουλτάνο, ... ο Χατζηγιωργάκης αποκάλεσε τον εαυτό του «δραγομάνο των ραγιάδων και αντιπρόσωπο της επαρχίας της νήσου Κύπρου». Ο τίτλος πάει ένα βήμα παραπέρα από τον προηγούμενο, ο οποίος περιοριζόταν μόνο στην κοινότητα των μη Μουσουλμάνων.

4. σ. 19

Ο Abdülbaki, ο Sarkis και ο Χατζηγιωργάκης, παρεμπιπτόντως και οι τρεις Κύπριοι, επέδειξαν έντονο επιχειρηματικό πνεύμα και εκτεταμένες εμπορικές και χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες. Όλοι τους εμπλέκονταν στο εμπόριο σιτηρών, βαμβακιού και μεταξιού, των τριών δηλαδή βασικών προϊόντων του νησιού, και εξήγαγαν μεγάλες ποσότητες από αυτά, με νόμιμα ή μη μέσα. Είχαν προνομιακή πρόσβαση σε αξιωματούχους που κατείχαν θέσεις-κλειδιά στην τοπική διοίκηση, οι οποίοι συνεργάζονταν μαζί τους είτε ανοικτά είτε κεκαλυμμένα. Η βαθιά γνώση που είχαν αποκτήσει μέσα από την εμπλοκή τους στα πολιτικά, οικονομικά και εμπορικά δίκτυα του νησιού, της Κωνσταντινούπολης αλλά και της Ανατολικής Μεσογείου, υπήρξε βασικό χαρακτηριστικό τους.

5. σ. 17 – 18 [επαναλαμβάνει μέρος της αφόρμησης, αλλά επιπλέον παρουσιάζει τη σύγκρουση με τον αρχιεπίσκοπο]

Το 1802 ο Χατζηγιωργάκης και οι συνεργάτες του συγκέντρωσαν το σύνολο σχεδόν της παραγωγής της Κύπρου σε σιτηρά και τα εξήγαγαν με τη μεσολάβηση Μαλτέζων εμπόρων στην Ισπανία, όπου οι συνθήκες των Ναπολεόντειων πολέμων υπόσχονταν τεράστια κέρδη. Η κίνηση αυτή οδήγησε στον τετραπλασιασμό της τιμής του σιταριού στην Κύπρο, και σε λιμό για τους ντόπιους πληθυσμούς. Σύμφωνα με μία μαρτυρία της εποχής: «εφόναζε ετζήριζεν ο αρχιεπίσκοπος. ποίος ακούη; έσκιζε τα ρούχα του (ήμουν παρόν) ποίος τον στήμαρε; υπε[ρ]ισχιεν ο άρχων, δεν άκουε πλέον, μήτε του αρχιεπισκόπου μήτε άλλου τινός συμβουλής».